

Asiņainais uzbrukums skolotājai

- LIENA RIMKUS
- LIGITA KUPČUS-APĒNA

Kopš dienas, kad Ilze Elizabete Romančenko piedzīvoja savas audzēknes nežēlīgo uzbrukumu, saņemot naža dūrienus, apritējis gads. "Kā pa viņiem," viņa godīgi atbild uz jautājumu, kā patlaban jūtas. "Bet es gribu dzīvot. Uznāk brīži, kad gribas pazust prom no visa, bet es šim notikumam neļaušu sevi salauzt, smelšos spēku un iešu uz priekšu. Man jāsaka paldies visiem cilvēkiem, kas ir man apkārt."

Atstāj vienu nelaimē

Realitāte ir skaudra, bet nekas netiek darīts un mainīts, saka Ilze. Viņai radies priekšstats, ka lielākā daļa politiķu ir ļoti kūtri un negrib domāt uz priekšu. Lai gan ir panākts, ka vecākam obligāti jāziņo, ja bērns var apdraudēt citus vai sevi, tas joprojām paliek vecāku ziņā. "Tikpat labi to var noklusēt, jo par to nekas nedraud – nav nekādas administratīvās atbildības," skumji secina pedagoge, kura pēc notikušā strādāt skolā vairs neplāno.

"Skolotājs nav vērtība," viņa pauž. "Pēc pagājušā gada notikuma neviens no Izglītības un zinātnes ministrijas nav uzskatījis par vajadzīgu ar mani sazināties un pajautāt, kā man ir. Vienīgā, kas ar mani sazinājās un centās rast situācijas uzlabojumus likumos, ir Inga Vanaga (*Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības (LIZDA) priekšsēdētāja – aut.*). Manuprāt, tam, kurš pārvalda skolu sistēmu, tomēr būtu jāatrod laiks, kad pabeidz, kā tas ir noticis, kāpēc, un pajautāt, ko varētu darīt lietas labā. Arī no citu institūciju pusēs ir pilnīga ignoranca. Skrūvīte bija, nu sagriezta, izmesta... Pastāvošās sistēmas dēļ kļūsti par varmākas upuri, bet sistēma, kurai uzticējies, atstāj tevi vienu nelaimē. Atbalsts ir nulle, kaut masu medijos tika spodrinātas spalvas, ka sniegs atbalstu utt., realitātē – tiec galā pats, ja vari."

Iekļaujošā izglītība joprojām ir skaista tikai uz papīra, uzskata Ilze. "Vecākos, kuriem ir īpašie bērni, jau arī neieklausās. Par asistenta likmi – kad maksā, kad nemaksā. Tas ir murgs. Līdz ar to realitātē šo asistentu trūkst, bet viņi tik ļoti būtu nepieciešami bērniem, kuriem ir grūtības, fiziski traucējumi, vēl jo vairāk – mentāli."

Arī pēc piedzīvotā Ilze teic, ka nav pret iekļaujošo izglītību. "Nebiju pret ne pirms, ne arī esmu tagad, bet sistēma ārpus ekseļa tabulas nestrādā," viņa uzsver. "Lai

iekļaujošā izglītība darbotos dzīvē, būtu vajadzīgs asistents, un visu to laiku, kamēr vecāks strādā un nevar būt blakus bērnam – gan skolā, gan ārpus skolas," ir pārliecināta pedagoge. Tāpat vecākiem jābūt atklātiem pret izglītības iestādi. "Obligāti jāzīstāsta, ja bērnam ir problēmas," uzsver Ilze, "un nevis caur puķītēm vai iemidzinošām frāzēm, bet jāatklāj reālā situācija. Diagnoze vai plīks kods neko nepasaka, katrs gadījums ir individuāls, un vecākiem par to pedagogs ir jāinformē. Skolotājs nav ļauns un, uzzinājis bērna diagnozi, nekļūs ļauns pret viņu, bet mums ir jāzina, kas var notikt."

Ilze arī apzinās, ka vecāki ir ļoti dažādi – vieni bērna problēmu ignorē un uzskata, ka tās nav, citi nezina, kā rīkoties, ko darīt. "Būtu jābūt atbalstošai iestādei, kas tiešām palīdz, kas ar to strādā un dod padomus." Ilze neuzskata, ka bērnu, kuram ir kaut kādas grūtības, vajadzētu izolēt. "Kamēr ir iespēja ar viņu strādāt, kamēr viņš tiešām ir "veidojams", to vajag darīt. Vajadzētu būt iestādei, kur notiek izglītības process, bērns neatpaliek no tā, kas viņam jāiemācās atbilstoši savam vecumposmam, kur būtu speciāli apmācīti pedagogi, speciālistu komanda, kur būtu asistenti katram bērnam, kuri viņu sagatavotu līdz tādai stadijai, ka viņš jau psiholoģiski un visādi citādi ir gatavs integrēties sabiedrībā. Viņš tiek sagatavots, ar viņu tiek strādāts, tiek novērsti agresijas cēloņi. Tāpat tiek strādāts arī ar vecākiem."

Ilzei pēc notikušā ir daudz jautājumu, bet nav atbilžu, kāpēc IZM vēl līdz šim nav uzskatījusi par vajadzīgu apdrošināt savus skolotājus, kāpēc stingrāk netiek vērtēta vecāku atbildība, arī ģimenes ārstu. Liepājā skolotājai uzbruka audzēkne, kuras dokumentos ģimenes ārsts bija ierakstījis "hroniska saslimšana". "Normālam cilvēkam par to domājot, liekas – astma, gastrīts, bronhīts, alerģija..." teic Ilze. "Ir jābūt rekomendācijām no ārstiem speciālistiem, kā ar bērnu strādāt, ja viņam ir mentālas problēmas. Ir jāzina, kādi ir riski, lai skola varētu viņu uzņemt. Mēs nevaram strādāt ar to, par ko neko nezīnām."

Turas uz pedagogu entuziasma

Kāda tad īsti ir situācija Liepājas skolās patlaban? Liepājas Metodiskā centra Iekļaujošās izglītības atbalsta nodaļas vadītāja Inese Stepko skaidro, ka situācijas ir dažādas un skolas atšķirīgas. Iekļaujošās izglītības atbalsta nodaļā pēc palīdzības vecāki lielākoties vērsas, ja bērnam ir

Ilze Elizabete Romančenko savā mākslas studijā. Atgriezies skolā viņa neplāno, jo uzskata, ka joprojām izglītības sistēmā skolotājam ir pārāk maz tiesību un informācijas, un skolā viņa nejostos droši. Ilze savā studijā, kur ir mājīga, silta atmosfēra, kas atver radošumam, glezno. Bet viņa negrib gleznot sāpes un ciešanas. "Gleznošana ir mana terapija. Manas gleznas ir sajūtu gleznas."

DENISA GRIGORJEVA FOTO

grūtības mācībās vai valodas attīstības traucējumi.

"Runājot par izglītības programmām ar kodu, kas beidzas 5711, šobrīd Liepājā ir tikai viena skola, kur realizē šo programmu, tā ir Liepājas 3. pamatskola. Tomēr, ja runājam godīgi, tad bērni ar šādām specifiskām problēmām ir arī citās izglītības iestādēs, katrā skolā vismaz viens. Agresija, hiperaktivitāte, nesavaldība, vardarbība – ar šīm izpausmēm cīnās visu izglītības iestāžu kolektīvi un vadība," atzīst I. Stepko.

"Agresija un vardarbība novērojamas jau pirmsskolas vecumā, un tas, ar ko saskaramies vēlāk, ir sekas. Problēma ir tā, ka jau pirmsskolā nepietiek atbalsta personāla šiem bērniem. Ja runājam par asistentiem, tad tie palīdz bērniem ar speciālām vajadzībām pārvietoties un veikt pašapkalpošanas funkcijas. Savukārt bērniem, kuriem ir uzvedības problēmas, vairāk būtu nepieciešams sociālais pedagogs, terapija, bet tas bērnodārzos netiek pietiekami nodrošināts," problēmu ieskicē I. Stepko.

Skolās atbalsta personāla komplektācija esot labāka, tomēr psihologu un sociālo pedagogu tāpat trūkst, un rezultātā nav iespējams veikt pienācīgu sociāleemocionālo audzināšanu. "Tieši šie divi speciālisti varētu strādāt ar tiem bērniem, kuriem ir garīgās veselības traucējumi, ieskaitot tieksmi uz vardarbību, neiecie-

tību utt. Vai līdzētu apmaksāts asistents? Atkarīgs no tā, kāda ir asistenta izglītība un zināšanas, jo tas ir būtisks rādītājs, lai izprastu, kādu pakalpojuma kvalitāti viņš var sniegt. Vardarbīgiem bērniem parasti piemīt liels fiziskais spēks, tāpat asistents gados nebūs īsti piemērots, tāpat, ja noliks vardarbīgam bērnam pretī asistentu, kuram nav pienācīgu zināšanu un prasmju, kā viņš šo problēmu atrisinās? Otra lieta ir atalgojums – asistentam maksā minimālo algu. Kurš cilvēks šobrīd ar šādu summu var izdzīvot?" skaidro I. Stepko.

Liepājā esot gadījumi, kad bērni skolojas mājās, tomēr tas esot vien uz laiku, kamēr vecāks bērnu aizved pie speciālista vai mediķiem. "Pilnas slodzes mājskološanās nebūtu īsti labs variants, jo bērnam ir jāiemācās socializēties, komunicēt, risināt konfliktsituācijas. Ja bērns to nav apguvis mājās vidē, visdrīzāk arī neapguvis, neapmeklējot skolu. Otrs risinājums ir samazināt slodzi skolā, daļu dienas viņš mācās mājās, otru daļu – skolā."

I. Stepko atzīst, ka teorētiski pie iekļaujošās izglītības plusiem jāmin tas, ko bērni iegūst cits no cita, ko iemācās, kādu pieredzi uzkrāj, tomēr šāda izglītības prasa ļoti lielus finanšu ieguldījumus, dažādu palīgīdzekļu un speciālistu resursus, klāt jāliek arī vides iekārtošanas izmaksas. "Šie papildu ieguldījumi tā arī nav izplānoti un

īstenoti. Tieši tas liedz kvalitatīvi pildīt uzdevumus, kas sākotnēji paredzēja iekļaujošai izglītībai. Protams, esmu par un atbalstu iekļaujošo izglītību, tomēr pēdējos padsmīt gadus tā tiek realizēta uz pedagogu entuziasma un cilvēku empātijas rēķina," atzīst Iekļaujošās izglītības atbalsta nodaļas vadītāja.

Asistenta jautājums – diskutabls

O. Kalpaka Liepājas 15. vidusskola ir viena no tām skolām, kas ar lielu entuziasmu izglīto "kodu" bērnus. Kopumā Liepājas 15. vidusskolā ir ap 200 bērnu, kuriem nepieciešams kāds papildu atbalsts no malas, tomēr tie ir vien 10% no kopējā skolēnu skaita. Sociālā pedagoge Dace Liepa uzskata, ka vissvarīgākais ir saprast, ka iekļaujošā izglītība rūpējas par katra bērna spējām un vajadzībām: "Vienlīdz strādājam kā ar tiem, kam ir mācīšanās grūtības, tā ar tiem, kuri ir īpaši talantīgi."

Runājot par ikdienas saskarsmi bērnu vidū, pedagoge saka: "Bērni ir bērni, gadās visādi, īpaši zēnu starpā. Tomēr nedrīkst aizmirst, ka bērni ir sabiedrības spogulis – ja mēs paši esam neiecietīgi un brīžiem agresīvi, nav jābrīnās, ka tas izpaužas arī mūsu bērnos. Tas, ko cenšamies darīt mūsu skolā, – visos gadījumos saskatīt pozitīvo, jo tad bērnam noteikti mazinās agresija un tieksme uz vardarbību. >>